

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 78.452/16
van 9 december 2025

avis 78.452/16
du 9 décembre 2025

over

sur

een ontwerp van koninklijk
besluit 'tot wijziging van de
codex over het welzijn op het
werk met betrekking tot
asbest'

un projet d'arrêté royal
'modifiant le code du bien-être
au travail en ce qui concerne
l'amiante'

Op 7 november 2025 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Werk verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een ontwerp van koninklijk besluit ‘tot wijziging van de codex over het welzijn op het werk met betrekking tot asbest’.

Het ontwerp is door de zestiende kamer onderzocht op 27 november 2025. De kamer was samengesteld uit Wouter PAS, wnd. kamervoorzitter, Toon MOONEN en Annelies D’ESPALLIER, staatsraden, Johan PUT, assessor, en Ilse ANNÉ, griffier.

De verslagen zijn uitgebracht door Ronald VAN CROMBRUGGE en Benjamin MEEUSEN, auditeurs.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Annelies D’ESPALLIER, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 9 december 2025.

*

Le 7 novembre 2025, le Conseil d’État, section de législation, a été invité par le Ministre de l’Emploi à communiquer un avis dans un délai de trente jours, sur un projet d’arrêté royal ‘modifiant le code du bien-être au travail en ce qui concerne l’amiante’.

Le projet a été examiné par la seizième chambre le 27 novembre 2025. La chambre était composée de Wouter PAS, président de chambre f.f., Toon MOONEN et Annelies D’ESPALLIER, conseillers d’État, Johan PUT, assesseur, et Ilse ANNÉ, greffier.

Les rapports ont été présentés par Ronald VAN CROMBRUGGE et Benjamin MEEUSEN, auditeurs.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l’avis a été vérifiée sous le contrôle de Annelies D’ESPALLIER, conseiller d’État.

L’avis, dont le texte suit, a été donné le 9 décembre 2025.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET ONTWERP

2. Het om advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit strekt tot wijziging van boek VI, titels 1, 3 en 4, van de codex over het welzijn op het werk (hierna: de codex), met het oog op de omzetting van richtlijn (EU) 2023/2668 van het Europees Parlement en de Raad van 22 november 2023 ‘tot wijziging van Richtlijn 2009/148/EG betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico’s van blootstelling aan asbest op het werk’.

Hoofdstuk II van het ontwerp bevat wijzigingen aan boek VI, titel 1, van de codex inzake chemische agentia. Artikel 2 van het ontwerp past de grenswaarden voor blootstelling aan chemische agentia aan in bijlage VI.1-1 van de codex.

Hoofdstuk III van het ontwerp wijzigt boek VI, titel 3, van de codex, betreffende asbest. De wijzigingen betreffen onder meer het toepassingsgebied (artikel 3), diverse definities, waaronder de invoering van het begrip “expert in asbestinventarisering” (artikel 4), en de vaststelling dat de bepalingen van boek VI, titel 2, van de codex van toepassing zijn wanneer zij een betere bescherming bieden voor werknemers (artikel 5). De regeling inzake asbestinventarisering wordt herwerkt: de werkgever moet een expert inschakelen en, bij betwisting, een erkend laboratorium (de artikelen 6 tot 9). De bepalingen over het beheersprogramma worden aangepast, waarbij de prioriteit van verwijdering van asbesthoudend materiaal wordt beklemtoond (artikel 10).

Daarnaast worden de voorwaarden voor het gebruik van bepaalde werktuigen (artikel 11), de regels inzake metingen en de toepasselijke technische normen geactualiseerd (de artikelen 12 tot 16). De meldingsplicht wordt aangescherpt, onder meer door de verplichting een nieuwe melding te doen bij gewijzigde arbeidsomstandigheden (de artikelen 17 en 18). Ook de opleiding van werknemers wordt herzien met vereisten voor lesgevers (artikel 19). De algemene technische preventiemaatregelen worden aangepast, onder meer wat betreft ontsmettingsprocedures, werkzaamheden in gesloten ruimten en de toepassing van fit tests en fit checks voor ademhalingsstoestellen (artikel 20). Hoofdstuk VIII van boek VI, titel 3, van de codex wordt opgeheven (artikel 21). De voorschriften betreffende specifieke technische preventiemaatregelen bij herstel- en onderhoudswerkzaamheden in hoofdstuk IX van boek VI, titel 3, van de codex worden herwerkt (de artikelen 22 tot 25), onder meer inzake de prioriteit voor verwijdering, het luchtdicht maken van afgesloten ruimtes waar werkzaamheden plaatsvinden en de voorwaarden voor ademhalingsstoestellen.

Hoofdstuk X van titel 3 van boek VI van de codex inzake specifieke preventiemaatregelen bij sloop- en verwijderingswerken wordt eveneens geactualiseerd (de artikelen 26 tot 32), onder meer wat betreft de regeling rond eenvoudige handelingen, de toepassing van couveusezakken, de voorwaarden voor hermetisch afgesloten zones en de specifieke opleiding voor werknemers belast met het slopen en verwijderen van asbest.

Een nieuw hoofdstuk XI wordt ingevoegd in boek VI, titel 3, van de codex (artikel 33), dat de mogelijkheid biedt om van de bepalingen van titel 3 af te wijken wanneer nieuwe methoden betere resultaten en een gelijkwaardige bescherming van werknemers waarborgen. Voorts wordt bepaald dat voortaan een medisch dossier wordt aangelegd voor elke werknemer die het voorafgaande en verplichte medisch onderzoek ondergaat (artikel 34).

Hoofdstuk IV van het ontwerp wijzigt boek VI, titel 4, van de codex en hervormt het erkennings- en meldingsstelsel voor asbestverwijderaars. De bestaande erkenningsregeling voor ondernemingen die werkzaamheden uitvoeren waarbij aanzienlijke hoeveelheden asbest kunnen vrijkomen, wordt herwerkt (de artikelen 38 tot 55) en titel 4 wordt aangevuld met een nieuw hoofdstuk II, dat een regeling invoert voor het opnemen in een lijst van ondernemingen die sloop- of verwijderingswerkzaamheden mogen uitvoeren door middel van de techniek van de eenvoudige handelingen (artikel 56).

Hoofdstuk V van het ontwerp bevat diverse opheffingsbepalingen (de artikelen 59 tot 63). Het besluit treedt in werking op 21 december 2025 (artikel 64).

RECHTSGROND

3. Onder voorbehoud van wat volgt in opmerkingen 4.1 tot 4.4 vindt het te nemen besluit rechtsgrond in de artikelen 4, § 1, en *6bis*, derde lid, van de wet van 4 augustus 1996 ‘betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk’, zoals vermeld in de aanhef van het ontwerp.

4.1. Het ontwerp bevat bepalingen die de verwerking van persoonsgegevens regelen. Met name wordt in de ontworpen bepaling onder punt 3 van bijlage VI.3-1 bij de codex (artikel 34, 3°, van het ontwerp) vastgesteld dat voor iedere werknemer een dossier dient te worden aangelegd met de medische voorgeschiedenis en het beroepsverleden.

4.2. Krachtens artikel 22 van de Grondwet geldt voor elke verwerking van persoonsgegevens en, meer in het algemeen, voor elke inmenging in het recht op het privéleven, dat het formeel legaliteitsbeginsel dient te worden nageleefd. Doordat artikel 22 van de Grondwet aan de bevoegde wetgever de bevoegdheid voorbehoudt om vast te stellen in welke gevallen en onder welke voorwaarden afbreuk kan worden gedaan aan het recht op eerbiediging van het privéleven, waarborgt het aan elke burger dat geen enkele inmenging in dat recht kan plaatsvinden dan krachtens regels die zijn aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering. Een delegatie aan een andere macht is evenwel niet in strijd met het wettelijkheidsbeginsel voor zover de machtiging voldoende nauwkeurig is omschreven en

betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de “essentiële elementen” voorafgaandelijk door de wetgever vastgesteld zijn.¹

Bijgevolg moeten de “essentiële elementen” van de verwerking van persoonsgegevens in de wet zelf worden vastgelegd. In dat verband is de afdeling Wetgeving van oordeel dat ongeacht de aard van de betrokken aangelegenheid, de volgende elementen in beginsel “essentiële elementen” uitmaken: 1°) de categorie van verwerkte gegevens; 2°) de categorie van betrokken personen; 3°) de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4°) de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5°) de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.²

4.3. De gemachtigde kreeg de vraag welke de rechtsgrond is voor de genoemde bepaling omtrent de verwerking van persoonsgegevens, waarop deze antwoordde:

“Deze informatie maakt deel uit van het gezondheidsdossier van de werknemer dat bijgehouden wordt door de arbeidsarts (van de interne of externe preventiedienst), *cfr.* boek I, titel 4, hoofdstuk VII van de codex, en in het bijzonder I.4-83, §2).”

4.4. De door de gemachtigde aangehaalde bepaling van de codex kan niet worden beschouwd als een wettelijke grondslag in de zin van artikel 22 van de Grondwet. De afdeling Wetgeving heeft reeds meermaals opgemerkt dat de bepalingen in de codex inzake de verwerking van persoonsgegevens een uitdrukkelijke wettelijke basis vergen.³ Zij wijst er dan ook op dat in de wet van 4 augustus 1996 een uitdrukkelijke rechtsgrond moet worden voorzien waarin de essentiële elementen van de verwerking door de wetgever zelf worden bepaald, des te meer wanneer het gaat om gevoelige medische gegevens. In afwachting daarvan kan de ontworpen wijziging aan bijlage VI.3-1, derde punt, van de codex geen doorgang vinden.

VORMVEREISTEN

5. Noch uit de aanhef, noch uit het wetgevingsdossier blijkt dat het advies van de inspecteur van Financiën of het begrotingsakkoord werd ingewonnen. De gemachtigde verschaftte hieromtrent de volgende toelichting:

“Het ontwerp van KB dient niet te worden voorgelegd aan de ministerraad (het behoort tot de bevoegdheid van de minister van werk), en we gaan ervan uit dat er ook geen

¹ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof: zie inzonderheid GwH 18 maart 2010, nr. 29/2010, B.16.1; GwH 20 februari 2020, nr. 27/2020, B.17.

² Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 2021 ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1951/1, 119, opmerking 101. Zie ook GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.74.1; GwH 17 mei 2023, nr. 75/2023, B.55.2.1.

³ Zie o.m. adv.RvS 75.200/1 van 1 maart 2024 over een ontwerp dat heeft geleid tot het koninklijk besluit van 12 mei 2024 ‘tot administratieve vereenvoudiging en actualisering van diverse bepalingen van de codex over het welzijn op het werk’, opmerking 6; adv.RvS 73.704/1 van 28 juni 2023 over een ontwerp dat heeft geleid tot het Koninklijk besluit van 9 april 2024 ‘tot wijziging van titel 6 betreffende laboratoria van boek II van de codex over het welzijn op het werk’, opmerking 3.2; adv.RvS 74.430/1 van 6 oktober 2023 over een ontwerp dat heeft geleid tot het koninklijk besluit van 16 november 2023 ‘tot wijziging van de codex over het welzijn op het werk, wat de chemische, kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische agentia en agentia met hormoonontregelende eigenschappen betreft en tot opheffing van artikel 723bis15 van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming’, opmerking 2.2.

financiële weerslag is (omdat de mogelijke bijkomende opdrachten (bv. in het kader van de melding bij eenvoudige handelingen) binnen het bestaande kader van de FOD zullen worden opgenomen)”).

Overeenkomstig artikel 17 van het koninklijk besluit van 20 mei 2022 ‘betreffende de administratieve, begrotings- en beheerscontrole’ is het advies van de inspecteur van Financiën vereist voor de ontwerpen waardoor, rechtstreeks of onrechtstreeks, de ontvangsten kunnen worden beïnvloed, of nieuwe uitgaven kunnen ontstaan.

Ook wanneer wordt aangenomen dat eventuele bijkomende kosten binnen de bestaande kredieten kunnen worden gedragen, kan niet worden uitgesloten dat het ontwerp nieuwe uitgaven doet ontstaan in de zin van het koninklijk besluit van 20 mei 2022. Bijgevolg moet het ontwerp dan ook alsnog voor advies aan de inspecteur van Financiën worden voorgelegd en, zo nodig, voor akkoord aan de minister bevoegd voor begroting.

6. Artikel 36, lid 4, van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)’, gelezen in samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 van die verordening, voorziet in een verplichting om de toezichthoudende autoriteit, in dit geval de Gegevensbeschermingsautoriteit bedoeld in de wet van 3 december 2017 ‘tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit’, te raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel, of een daarop gebaseerde regelgevingsmaatregel in verband met verwerking.

Onverminderd wat werd opgemerkt in de randnummers 4.1 tot 4.4 over de nood aan een wettelijke rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens, dient het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit nog te worden ingewonnen vooraleer de betreffende bepalingen doorgang kunnen vinden.

7. Indien de aan de Raad van State voorgelegde tekst ten gevolge van het vervullen van de voornoemde vormvereisten nog wijzigingen zou ondergaan,⁴ moeten de gewijzigde of toegevoegde bepalingen, ter inachtneming van het voorschrift van artikel 3, § 1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd.

ALGEMENE OPMERKING

8. In het ontwerp van besluit wordt meermaals verwezen naar NBN- en ISO-normen (bijvoorbeeld de artikelen 13, 14, 16, 63 en bijlage II van het ontwerp).

⁴ Namelijk andere wijzigingen dan deze waarvan in dit advies melding wordt gemaakt of dan deze die ertoe strekken tegemoet te komen aan hetgeen in dit advies wordt opgemerkt.

In het verleden heeft de Raad van State al herhaaldelijk gewezen op het probleem dat technische normen waarnaar wordt verwezen in wet- en regelgeving, niet in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt, dat ze niet in het Nederlands zijn gesteld of vertaald en dat ze in de regel enkel beschikbaar zouden zijn tegen een bepaalde vergoeding.

Aan artikel VIII.2 van het Wetboek van economisch recht (hierna: WER) ligt de bedoeling ten grondslag om tegemoet te komen aan het knelpunt van de ontbrekende bekendmaking van technische normen waarnaar in Belgische rechtsregels wordt verwezen. Luidens het tweede lid van dat artikel kunnen de Staat en alle andere publiekrechtelijke personen de toepassing van een door het Bureau voor Normalisatie gepubliceerde norm of deel van een norm verplichten. Zij brengen het Bureau voor Normalisatie hiervan vooraf op de hoogte. De specifiek Belgische normen die verplicht worden gesteld, worden op de website van het Bureau voor Normalisatie raadpleegbaar gesteld volgens de door de Koning vastgestelde nadere regels, zonder de mogelijkheid om deze te downloaden of af te drukken. De andere normen die verplicht worden gesteld, worden kosteloos ter beschikking gesteld door de auteur van de reglementering op zodanige wijze dat de auteursrechten op die normen nageleefd worden. Als er een vertaling nodig is, kan het Bureau voor Normalisatie de kosten voor de vertaling van deze norm door een derde partij aan de regelgevende overheid factureren.

Voor zover de in het ontwerp vermelde normen kunnen worden beschouwd als door het Bureau voor Normalisatie gepubliceerde normen, moeten de verplichtingen van artikel VIII.2 WER inzake raadpleegbaarheid en terbeschikkingstelling worden nageleefd. In de mate dat het evenwel gaat om technische normen waarvoor artikel VIII.2 niet in dezelfde waarborgen voorziet op het vlak van de raadpleging en terbeschikkingstelling ervan via de website van het Bureau voor Normalisatie⁵, blijft de vraag relevant of zij zijn bekendgemaakt op een wijze die beantwoordt aan de essentiële vereisten van toegankelijkheid en kenbaarheid die voortvloeien uit artikel 190 van de Grondwet. Indien dat niet het geval is, wordt verwezen naar normen die niet behoorlijk zijn bekendgemaakt en die derhalve in beginsel niet tegenwerpbaar zijn.

Wat de beschikbaarheid van de betrokken normen betreft, blijkt dat ze uitsluitend tegen vergoeding kunnen worden geraadpleegd via de website van het Bureau voor Normalisatie. Bijgevolg moet worden aangenomen dat deze normen niet voldoen aan de voormelde vereisten inzake toegankelijkheid en kenbaarheid, en dat zij derhalve niet tegenwerpbaar zijn.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

9. Artikel 2 van het ontwerp strekt tot wijziging van bijlage VI.1-1 van de codex. De vooropgestelde wijzigingen zijn opgenomen in bijlage I bij het ontwerp. Het verdient aanbeveling

⁵ Vermits het om een andere norm gaat dan de specifieke Belgische normen die verplicht wordt gesteld en waaromtrent in artikel VIII.2, tweede lid, WER, wordt bepaald dat deze kosteloos ter beschikking gesteld worden door de auteur van de reglementering op zodanige wijze dat de auteursrechten op die normen nageleefd worden en dat, als er een vertaling nodig is, het Bureau voor Normalisatie de kosten voor de vertaling van deze normen door een derde partij aan de regelgevende overheid kan factureren.

om de vooropgestelde wijzigingen op te nemen in het dispositief van het ontwerp, in plaats van in een bijlage.⁶

Artikel 4

10. In het ontworpen artikel VI.3-2, 9°, van de codex, zoals ingevoegd bij artikel 4, 5°, van het ontwerp, wordt verwezen naar “toepasselijke regelgeving” op basis waarvan een persoon bevoegd is om asbest te inventariseren. Aan de gemachtigde werd gevraagd welke regelgeving hier wordt bedoeld, en waarom deze niet wordt opgesomd in het dispositief. De gemachtigde antwoordde als volgt:

“Concreet worden de verschillende gewestelijke regelgevingen bedoeld: de gewesten zijn immers bevoegd voor de regelgeving m.b.t. het leefmilieu, waarin ook bepalingen m.b.t. asbest zijn opgenomen: zo regelt bv. Vlaanderen reeds de certificatie van asbestdeskundigen inventarisatie.

Er wordt geen opsomming gegeven van deze gewestelijke regelgeving, omdat deze momenteel nog in volle ontwikkeling is: zo heeft Vlaanderen op dit moment als enige gewest al regelgeving die personen bevoegd verklaart om asbest te inventariseren. Voor Brussel wordt in de nabije toekomst ook dergelijke regelgeving verwacht. Wallonië was hiermee bezig (voor zover ons bekend) maar er is nog geen streefdatum gekend. We hebben wel de intentie om deze regelgeving te vermelden op de website (eventueel met een link) van zodra deze er is.”

Het verdient aanbeveling om in de ontworpen bepaling te verduidelijken dat het gaat om de toepasselijke gewestelijke regelgeving.

Artikel 5

11. Artikel 5 van het ontwerp strekt tot wijziging van artikel VI.3-3 van de codex en bepaalt dat de bepalingen van boek VI, titel 2 van toepassing zijn op werkzaamheden waarbij werknemers tijdens hun werk worden blootgesteld aan asbest, “wanneer zij een betere bescherming bieden voor het welzijn van de werknemers op het werk”.

De gemachtigde heeft toegelicht dat de beoogde wijziging ertoe strekt de codex in overeenstemming te brengen met de systematiek van de richtlijnen 2004/37/EG⁷ en 2009/148/EG, waarin de regel wordt gehanteerd dat steeds de meest gunstige bepaling voor de bescherming van de werknemers geldt, ongeacht of deze voorkomt in de algemene of in de specifieke regeling. Volgens de gemachtigde moet op grond van de ontworpen bepaling het beginsel van de *lex specialis* worden doorbroken wanneer in uitzonderlijke situaties de algemene regels van titel 2 betreffende “kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische agentia en agentia met hormoonontregelende eigenschappen” een hogere bescherming bieden dan de specifieke regels van titel 3 met betrekking

⁶ Zie: *Beginnelsen van de wetgevingstechniek. Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, Raad van State, 2008, aanbeveling 173, te raadplegen op de internetsite van de Raad van State (www.raadvstconsetat.be).

⁷ Richtlijn 2004/37/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 ‘betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico’s van blootstelling aan carcinogene, mutagene of reprotoxische agentia op het werk’.

tot asbest. De concrete toepassing in dergelijke uitzonderingssituaties zou dan worden beoordeeld door de inspectie, terwijl op de website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg bijkomende toelichting zou worden verstrekt.

De vraag rijst of een dergelijke werkwijze voldoende rechtszekerheid biedt aan de werkgevers en werknemers die van deze regeling gebruik zullen maken. De ontworpen bepaling vergt immers dat de betrokkenen zelf beoordelen welke regeling “een betere bescherming” biedt, zonder dat in de codex enige aanwijzing wordt gegeven over de criteria of omstandigheden waarin de algemene regels van titel 2 van de codex uitzonderlijk voorrang zouden hebben op de specifieke regels van titel 3.

In het licht van de rechtszekerheid verdient het aanbeveling om in het ontworpen artikel VI.3-3 nader te verduidelijken onder welke voorwaarden of in welke situaties de bepalingen van titel 2 als “gunstiger” kunnen worden beschouwd, zodat de bestemming over voldoende duidelijkheid beschikt omtrent de toepassing van de norm.

Artikel 6

12. Het ontworpen artikel VI.3-4, § 1, eerste lid, van de codex, zoals gewijzigd bij artikel 6 van het ontwerp, vermeldt “relevante registers”. Aan de gemachtigde werd gevraagd welke registers worden bedoeld. De gemachtigde antwoordde als volgt:

“De verwoording ‘andere bronnen waaronder relevante registers’ wordt in de richtlijn gebruikt met de intentie om de te gebruiken informatiebronnen zo breed mogelijk te houden met het oog op de toekomst.

Op dit moment verstaan wij onder een dergelijk ‘register’ de asbestinventarisatiedatabank beheerd door OVAM. Later kunnen vergelijkbare toekomstige databanken ook worden bedoeld (bv. in de andere gewesten, bij Fedris, ...).”

Hoewel het inderdaad aanbeveling verdient om aansluiting te zoeken bij het in de richtlijn gehanteerde begrippenkader, moeten de stellers erover waken dat de omzettingsbepalingen voldoende concreet en duidelijk zijn zodat de werkgevers weten welke registers zij in voorkomend geval dienen te raadplegen. Ter wille van deze duidelijkheid kan worden overwogen om criteria in de ontworpen bepaling op te nemen, een exemplatieve lijst, of te bepalen dat de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg een lijst van relevante registers publiceert op haar website.

Artikel 17

13. Het ontworpen artikel VI.3-27, § 4, van de codex, zoals vervangen bij artikel 17 van het ontwerp, bepaalt dat voor de meldingen bedoeld in de paragrafen 1, 2, eerste lid, en 3, van deze bepaling het formulier wordt gebruikt dat op de website van de FOD Werkgelegenheid (lees: FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg) ter beschikking wordt gesteld. Het ontworpen artikel bepaalt niet welke informatie in het formulier dient te worden opgenomen.

Deze delegatie is slechts aanvaardbaar voor zover door middel van het formulier geen bijkomende voorwaarden worden opgelegd die niet uit de codex voortvloeien.

Artikel 18

14. De ontworpen artikelen VI.3-27, § 1, eerste lid, en VI.3-28, § 1, van de codex maken beide gewag van een melding aan de plaatselijke directie TWW. Daardoor is de onderlinge verhouding tussen de ontworpen bepalingen onduidelijk. Zoals door de gemachtigde voorgesteld, moet het ontworpen artikel VI.3-28, § 1, van de codex worden vervangen door de volgende zin:

“Voorafgaand aan de melding, bedoeld in artikel VI.3-27, §1, eerste lid, §2, eerste lid, en § 3, raadpleegt de werkgever zijn comité en de betrokken werknemers.”

Artikel 19

15. Luidens het ontworpen artikel VI.3-37, § 1, eerste lid, van de codex “verschafft de werkgever een passende theoretische en praktische opleiding aan alle werknemers die aan asbest worden blootgesteld. Deze opleiding wordt verstrekt voorafgaand aan de eerste blootstelling en vervolgens jaarlijks, alsook wanneer aanvullende opleidingsbehoeften worden vastgesteld.”

In artikel 14 van richtlijn 2009/148/EG is bepaald dat in een passende opleiding moet worden voorzien “voor alle werknemers die aan stof van asbest of asbesthoudende materialen worden of kunnen worden blootgesteld. Deze opleiding wordt met regelmatige tussenpozen gratis verstrekt.” Bijlage *Ibis* bij de genoemde richtlijn voegt toe dat de basisopleiding moet worden aangeboden “aan het begin van een arbeidsrelatie”.

De stellers van het ontwerp moeten zich ervan vergewissen dat de ontworpen bepaling alle door de richtlijn bedoelde gevallen beslaat waarin een passende opleiding moet worden aangeboden. In ieder geval moet in het eerste lid van het ontworpen artikel VI.3-37, § 1, van de codex, de zinsnede “aan alle werknemers die aan asbest worden blootgesteld” worden vervangen door “aan alle werknemers die aan asbest worden of kunnen worden blootgesteld”. Het tweede lid van diezelfde bepaling moet dan als volgt aanvangen: “Deze opleiding wordt verstrekt voorafgaand aan de eerste mogelijke blootstelling”.

Artikel 26

16. In het ontworpen artikel VI.3-50, tweede lid, van de codex, zoals vervangen bij artikel 26 van het ontwerp, wordt bepaald dat “de eenvoudige handelingen, bedoeld in artikel VI.3-54 [van de codex] eveneens worden uitgevoerd door ondernemingen die opgenomen zijn in de lijst bedoeld in artikel VI.4-23, evenals door de werkgevers bedoeld in artikel VI.4-20, tweede lid, onder de aldaar vermelde voorwaarden”.

De gemachtigde heeft toegelicht dat voor eenvoudige handelingen bewust werd gekozen voor een administratief en financieel lichter stelsel. In essentie gaat het om een meldingsplicht met het voorleggen van bepaalde documenten, waarna de onderneming op de lijst wordt opgenomen. De gemachtigde preciseerde dit als volgt:

“De techniek van eenvoudige handelingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door (zeer) kleine ondernemingen en zelfstandigen, en er zijn ook zeer veel van dergelijke kleine ondernemingen. Het opleggen van een erkenning zoals het geval is voor de asbestverwijderaars, waartoe ook een certificeringsverplichting en bijhorende hoge kosten behoort, is voor hen dan ook een onmogelijk na te leven administratieve en financiële belasting. Daarom werd ervoor gekozen om voor eenvoudige handelingen een administratief en financieel lichter vergunningstelsel te voorzien, waarbij aan deze ondernemingen wordt gevraagd om bepaalde voorwaarden na te leven en dit te melden aan de overheid (met overmaking van bepaalde documenten die het naleven van de voorwaarden aantonen): ze worden vervolgens op een lijst opgenomen en mogen deze eenvoudige handelingen dan verrichten. De inspectie kan te allen tijde controleren of deze voorwaarden worden nageleefd: als dat niet het geval is, wordt de onderneming van de lijst geschrapt en mag zij niet langer de eenvoudige handelingen uitvoeren.”

Artikel 15 van richtlijn 2009/148/EG bepaalt evenwel dat ondernemingen die asbestverwijderingswerkzaamheden verrichten, voor aanvang van de werkzaamheden moeten beschikken over “een door de bevoegde autoriteit afgegeven vergunning”. De vraag rijst of een regeling die neerkomt op een melding met automatische opname in een lijst, zonder voorafgaande verificatie, daaraan voldoende tegemoetkomt, temeer aangezien het gaat om sloop-verwijderingswerkzaamheden van asbest.

De stellers van het ontwerp moeten daarom heroverwegen of het voorgestelde meldingsstelsel voldoet aan de vereisten van artikel 15 van de richtlijn. Het ontwerp zal zo nodig moeten worden aangevuld met een voorafgaand controlemechanisme waarbij de bevoegde overheid verifieert dat aan de voorwaarden is voldaan vóór ondernemingen eenvoudige handelingen mogen uitvoeren.

17. De verwijzing naar artikel “VI-4-20” van de codex dient te worden aangepast naar “VI.4-20”.

Artikel 33

18. Het ontworpen artikel VI.3-73 van de codex bepaalt dat indien een nieuwe methode of werkwijze een beter resultaat waarborgt en de bescherming van de werknemer bij toepassing ervan gelijkwaardig of beter is en deze methode niet conform is met één of meerdere bepalingen in titel 3, een afwijking aan de leidend ambtenaar TWW kan worden gevraagd. De goedkeuring van de leidend ambtenaar is in principe enkel geldig voor de onderneming die deze heeft aangevraagd en voor de werf waarvoor deze werd aangevraagd, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

Aan de gemachtigde werd gevraagd of deze delegatie inhoudt dat de leidend ambtenaar een afwijking kan toestaan voor een onbepaald aantal ondernemingen en werven, hetgeen een verordende beslissingsbevoegdheid zou impliceren. De gemachtigde heeft geantwoord dat de uitzondering, vervat in de woorden “tenzij uitdrukkelijk anders vermeld”, enkel beoogt dat de goedkeuring kan worden uitgebreid naar andere werven van dezelfde onderneming, en niet dat zij algemeen of voor derden zou gelden.

Met het oog op de rechtszekerheid moet dit expliciet in de tekst tot uitdrukking worden gebracht, door de machtiging aan de leidend ambtenaar nauwkeuriger te omschrijven en duidelijk te bepalen dat een goedkeuring uitsluitend kan worden verleend aan de aanvragende onderneming, voor de specifieke werf of – indien uitdrukkelijk vermeld – andere werven van diezelfde onderneming.

Artikel 43

19. In artikel 43, 3°, van het ontwerp schrijve men in de Nederlandse tekst “asbestverwijderingswerken” in plaats van “verwijderingswerkzaamheden”.

Artikel 44

20. Men schrijve “In artikel VI.4-5, § 1”, in plaats van “In artikel VI.4-5, eerste lid”.

Artikel 49

21. Luidens het ontworpen artikel VI.4-11, § 2, van de codex wordt de erkenning aan de aanvrager verleend bij ministerieel besluit, dat in voorkomend geval bijkomende modaliteiten (lees: nadere regels) kan vastleggen.

Een delegatie aan een minister kan enkel betrekking hebben op bijkomstige of detailmatige aangelegenheden. De stellers van het ontwerp moeten erop toezien dat de delegatie daadwerkelijk tot bijkomstige of detailmatige maatregelen wordt beperkt, en het ontwerp zo nodig aanvullen met de basisvoorschriften waaraan de minister slechts nadere invulling kan geven.

Artikel 64

22. Artikel 64 van het ontwerp bepaalt dat het te nemen koninklijk besluit in werking zal treden op 21 december 2025.

Gelet op de datum waarom de Raad van State om advies werd verzocht en gelet op de datum waarop dit advies wordt uitgebracht, is het niet uitgesloten dat de bepalingen van het te nemen besluit met terugwerkende kracht met ingang van 21 december 2025 uitwerking zouden hebben.

De gemachtigde heeft in dit verband toegelicht dat, indien zou blijken dat de bekendmaking vóór 21 december 2025 niet haalbaar is, de inwerkingtredingsdatum zal worden aangepast. De datum van inwerkingtreding moet inderdaad zodanig worden bepaald dat geen terugwerkende kracht ontstaat en dat de rechtzoekende over een voldoende tijd beschikt om van de nieuwe regeling kennis te nemen en er zich naar te richten.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DU PROJET

2. Le projet d'arrêté royal soumis pour avis a pour objet de modifier le livre VI, titres 1er, 3 et 4, du code du bien-être au travail (ci-après : le code), en vue de la transposition de la directive (UE) 2023/2668 du Parlement européen et du Conseil du 22 novembre 2023 'modifiant la directive 2009/148/CE concernant la protection des travailleurs contre les risques liés à une exposition à l'amiante pendant le travail'.

Le chapitre II du projet apporte des modifications au livre VI, titre 1er, du code en ce qui concerne les agents chimiques. L'article 2 du projet adapte les valeurs limites d'exposition aux agents chimiques dans l'annexe VI.1-1 du code.

Le chapitre III du projet modifie le livre VI, titre 3, du code, relatif à l'amiante. Les modifications concernent notamment le champ d'application (article 3), diverses définitions, dont l'introduction de la notion d'« expert en inventaire d'amiante » (article 4), et la circonstance que les dispositions du livre VI, titre 2, du code s'appliquent lorsqu'elles assurent une meilleure protection aux travailleurs (article 5). Le dispositif relatif à l'inventaire d'amiante est remanié : l'employeur doit faire appel à un expert et, en cas de contestation, à un laboratoire agréé (articles 6 à 9). Les dispositions relatives au programme de gestion sont adaptées afin d'y mettre l'accent sur la priorité donnée à l'enlèvement de matériaux contenant de l'amiante (article 10).

Par ailleurs, le projet actualise les conditions d'utilisation de certains outils (article 11), les règles en matière de mesurages et les normes techniques applicables (articles 12 à 16). Il durcit l'obligation de notification, notamment en prévoyant une obligation de faire une nouvelle notification en cas de changement des conditions de travail (articles 17 et 18). La formation des travailleurs est également revue et inclut des exigences imposées aux formateurs (article 19). Les mesures techniques de prévention générales sont adaptées, notamment en ce qui concerne les procédures de décontamination, les travaux effectués sous confinement et l'application de fit tests et de fit checks pour les appareils respiratoires (article 20). Le chapitre VIII du livre VI, titre 3, du code est abrogé (article 21). Les prescriptions relatives aux mesures techniques de prévention spécifiques lors de travaux de réparation ou d'entretien figurant au chapitre IX du livre VI, titre 3, du code sont remaniées (articles 22 à 25), notamment en matière de priorité à l'élimination, en matière d'étanchéification à l'air du confinement dans lequel sont effectués les travaux et en ce qui concerne les conditions liées aux appareils respiratoires.

Le chapitre X du titre 3 du livre VI du code, relatif aux mesures de prévention spécifiques pour les travaux de démolition et d'enlèvement est également actualisé (articles 26 à 32), notamment en ce qui concerne les règles sur les traitements simples, l'application du sac à manchons, les conditions pour les zones fermées hermétiquement et la formation spécifique pour les travailleurs chargés de la démolition et de l'enlèvement de l'amiante.

Il est inséré dans le livre VI, titre 3, du code un nouveau chapitre XI prévoyant la possibilité de déroger aux dispositions du titre 3 si de nouvelles méthodes garantissent de meilleurs résultats et une protection équivalente des travailleurs (article 33). Il est en outre précisé qu'un dossier médical est désormais établi pour chaque travailleur soumis à l'examen médical préalable et obligatoire (article 34).

Le chapitre IV du projet modifie le livre VI, titre 4, du code et réforme le régime d'agrément et de notification pour enleveurs d'amiante. Le régime d'agrément existant pour les entreprises qui effectuent des travaux lors desquels d'importantes quantités d'amiante peuvent être libérées, est remanié (articles 38 à 55) et le titre 4 est complété par un nouveau chapitre II, qui instaure un régime d'inscription sur une liste des entreprises autorisées à effectuer des travaux de démolition ou d'enlèvement au moyen de la technique des traitements simples (article 56).

Le chapitre V du projet contient diverses dispositions abrogatoires (articles 59 à 63). L'arrêté entre en vigueur le 21 décembre 2025 (article 64).

FONDEMENT JURIDIQUE

3. Sous réserve des observations formulées ci-dessous aux points 4.1 à 4.4, l'arrêté envisagé trouve son fondement juridique dans les articles 4, § 1er, et 6*bis*, alinéa 3, de la loi du 4 août 1996 'relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail', comme indiqué dans le préambule du projet.

4.1. Le projet comporte des dispositions qui règlent le traitement de données à caractère personnel. La disposition en projet au point 3 de l'annexe VI.3-1 du code (article 34, 3°, du projet) détermine notamment qu'un dossier contenant les antécédents médicaux et professionnels doit être établi pour chaque travailleur.

4.2. Conformément à l'article 22 de la Constitution, le respect du principe de légalité formelle s'applique à tout traitement de données à caractère personnel et, plus généralement, à toute ingérence dans le droit au respect de la vie privée. En réservant au législateur compétent le pouvoir de fixer dans quels cas et à quelles conditions il peut être porté atteinte au droit au respect de la vie privée, l'article 22 de la Constitution garantit à tout citoyen qu'aucune ingérence dans l'exercice de ce droit ne peut avoir lieu qu'en vertu de règles adoptées par une assemblée délibérante, démocratiquement élue. Une délégation à un autre pouvoir n'est toutefois pas contraire au principe

de légalité pour autant que l'habilitation soit définie de manière suffisamment précise et porte sur l'exécution de mesures dont les « éléments essentiels » sont fixés préalablement par le législateur ¹.

Par conséquent, les « éléments essentiels » du traitement de données à caractère personnel doivent être fixés dans la loi elle-même. À cet égard, la section de législation considère que, quelle que soit la matière concernée, constituent, en principe, des « éléments essentiels » les éléments suivants : 1°) les catégories de données traitées ; 2°) les catégories de personnes concernées ; 3°) la finalité poursuivie par le traitement ; 4°) les catégories de personnes ayant accès aux données traitées ; et 5°) le délai maximal de conservation des données ².

4.3. La question de savoir quel est le fondement juridique de la disposition citée relative au traitement des données à caractère personnel a été adressée au délégué, lequel y a répondu comme suit :

« Deze informatie maakt deel uit van het gezondheidsdossier van de werknemer dat bijgehouden wordt door de arbeidsarts (van de interne of externe preventiedienst), cfr. boek I, titel 4, hoofdstuk VII van de codex, en in het bijzonder I.4-83, §2). »

4.4. La disposition du code citée par le délégué ne peut pas être considérée comme une base légale au sens de l'article 22 de la Constitution. La section de législation a déjà observé à plusieurs reprises que les dispositions du code relatives au traitement des données à caractère personnel requièrent une base légale expresse ³. Elle souligne donc que la loi du 4 août 1996 doit prévoir un fondement juridique exprès dans lequel le législateur fixe lui-même les éléments essentiels du traitement, *a fortiori* lorsqu'il s'agit de données médicales sensibles. Dans l'attente de celui-ci, la modification en projet de l'annexe VI.3-1, point 3, du code ne peut aboutir.

FORMALITÉS

5. Il ne ressort ni du préambule ni du dossier de législation que l'avis de l'inspecteur des Finances ou l'accord budgétaire a été recueilli. À cet égard, le délégué a apporté les précisions suivantes :

« Het ontwerp van KB dient niet te worden voorgelegd aan de ministerraad (het behoort tot de bevoegdheid van de minister van werk), en we gaan ervan uit dat er ook geen financiële weerslag is (omdat de mogelijke bijkomende opdrachten (bv. in het kader van de

¹ Jurisprudence constante de la Cour constitutionnelle : voir notamment C.C., 18 mars 2010, n° 29/2010, B.16.1 ; C.C., 20 février 2020, n° 27/2020, B.17.

² Avis C.E. 68.936/AG du 7 avril 2021 sur un avant-projet devenu la loi du 14 août 2021 'relative aux mesures de police administrative lors d'une situation d'urgence épidémique', *Doc. parl.*, Chambre, 2020-2021, n° 55-1951/1, p. 119, observation 101. Voir également C.C., 10 mars 2022, n° 33/2022, B.13.1 ; C.C., 22 septembre 2022, n° 110/2022, B.11.2 ; C.C., 16 février 2023, n° 26/2023, B.74.1 ; C.C., 17 mai 2023, n° 75/2023, B.55.2.1.

³ Voir notamment l'avis C.E. 75.200/1 du 1er mars 2024 sur un projet devenu l'arrêté royal du 12 mai 2024 'portant sur la simplification administrative et l'actualisation de diverses dispositions du code du bien-être au travail', observation 6 ; avis C.E. 73.704/1 du 28 juin 2023 sur un projet devenu l'arrêté royal du 9 avril 2024 'modifiant le titre 6 relatif aux laboratoires du livre II du code du bien-être au travail', observation 3.2 ; avis C.E. 74.430/1 du 6 octobre 2023 sur un projet devenu l'arrêté royal du 16 novembre 2023 'modifiant le code du bien-être au travail en ce qui concerne les agents chimiques, cancérigènes, mutagènes et reprotoxiques et les agents possédant des propriétés perturbant le système endocrinien et abrogeant l'article 723bis15 du Règlement Général pour la Protection du Travail', observation 2.2.

melding bij eenvoudige handelingen) binnen het bestaande kader van de FOD zullen worden opgenomen). »

Conformément à l'article 17 de l'arrêté royal du 20 mai 2022 'relatif au contrôle administratif, budgétaire et de gestion', l'avis de l'inspecteur des Finances est requis pour les projets qui sont directement ou indirectement de nature à influencer les recettes ou à entraîner des dépenses nouvelles.

Même si l'on admet que d'éventuels coûts supplémentaires peuvent être supportés dans les limites des crédits existants, il ne peut être exclu que le projet entraîne de nouvelles dépenses au sens de l'arrêté royal du 20 mai 2022. Le projet doit dès lors encore être soumis pour avis à l'inspecteur des Finances et, le cas échéant, pour accord au ministre qui a le Budget dans ses attributions.

6. L'article 36, paragraphe 4, du règlement (UE) 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 'relatif à la protection des personnes physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive 95/46/CE (règlement général sur la protection des données)', combiné avec l'article 57, paragraphe 1, c), et le considérant 96 de ce règlement, imposent de consulter l'autorité de contrôle, en l'occurrence l'Autorité de protection des données visée dans la loi du 3 décembre 2017 'portant création de l'Autorité de protection des données', dans le cadre de l'élaboration d'une proposition de mesure législative devant être adoptée par un parlement national, ou d'une mesure réglementaire fondée sur une telle mesure législative, qui se rapporte au traitement.

Sans préjudice de ce qui a été observé aux points 4.1 à 4.4 concernant la nécessité d'un fondement légal pour le traitement de données à caractère personnel, il faut encore recueillir l'avis de l'Autorité de protection des données avant que les dispositions concernées puissent se concrétiser.

7. Si l'accomplissement des formalités susmentionnées devait encore donner lieu à des modifications du texte soumis au Conseil d'État ⁴, les dispositions modifiées ou ajoutées devraient être soumises à la section de législation, conformément à la prescription de l'article 3, § 1er, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État.

OBSERVATION GÉNÉRALE

8. Le projet d'arrêté fait plusieurs fois référence aux normes ISO et NBN (par exemple dans les articles 13, 14, 16, 63 et dans l'annexe II du projet).

Par le passé, le Conseil d'État a déjà mentionné à plusieurs reprises le problème des normes techniques visées dans la législation et la réglementation qui ne sont pas publiées au

⁴ À savoir d'autres modifications que celles dont fait état le présent avis ou que celles visant à répondre aux observations formulées dans le présent avis.

Moniteur belge, qui ne sont pas rédigées ni traduites en langue néerlandaise et qui ne sont en général disponibles que contre une certaine rémunération.

L'article VIII.2 du Code de droit économique (ci-après : CDE) a pour objectif de répondre au problème posé par l'absence de publication des normes techniques auxquelles renvoient les règles du droit belge. Selon l'alinéa 2 de cet article, l'État et toutes les personnes de droit public peuvent rendre obligatoire l'application d'une norme ou d'une partie de norme publiée par le Bureau de Normalisation. Ils en informent au préalable le Bureau de Normalisation. Les normes spécifiquement belges qui sont rendues obligatoires sont consultables sur le site web du Bureau de Normalisation selon les conditions fixées par le Roi, sans possibilité de téléchargement ni d'impression. Les autres normes qui sont rendues obligatoires sont mises à disposition gratuitement par l'auteur de la réglementation d'une manière telle que les droits d'auteur sur ces normes sont respectés. Lorsqu'une traduction est nécessaire, le Bureau de Normalisation peut facturer à l'autorité réglementaire les frais de traduction de cette norme par un tiers.

Dans la mesure où les normes mentionnées dans le projet peuvent être considérées comme des normes publiées par le Bureau de Normalisation, les obligations contenues à l'article VIII.2 du CDE en matière de consultabilité et de mise à disposition doivent être respectées. Toutefois, dans la mesure où il s'agit de normes techniques pour lesquelles l'article VIII.2 n'instaure pas les mêmes garanties de consultation et de mise à disposition via le site web du Bureau de Normalisation⁵, la question de savoir si elles ont été publiées d'une façon qui répond aux conditions essentielles d'accessibilité et d'identification découlant de l'article 190 de la Constitution demeure pertinente. Si tel n'est pas le cas, il est fait référence à des normes qui n'ont pas été dûment publiées et qui ne sont donc en principe pas opposables.

En ce qui concerne la mise à disposition des normes en question, il apparaît qu'elles ne peuvent être consultées que contre rémunération sur le site web du Bureau de Normalisation. Il faut dès lors considérer que ces normes ne satisfont pas aux conditions d'accessibilité et d'identification précitées et qu'elles ne sont donc pas opposables.

EXAMEN DU TEXTE

Article 2

9. L'article 2 du projet vise à modifier l'annexe VI.1-1, du code. Les modifications envisagées ont été reproduites à l'annexe Ire du projet. Il est recommandé de faire figurer les modifications envisagées dans le dispositif du projet, plutôt que dans une annexe⁶.

⁵ Dès lors qu'il s'agit de normes autres que les normes spécifiquement belges qui sont rendues obligatoires et à propos desquelles l'article VIII.2, alinéa 2, du CDE dispose que celles-ci sont mises à disposition gratuitement par l'auteur de la réglementation d'une manière telle que les droits d'auteur sur ces normes sont respectés et que, lorsqu'une traduction est nécessaire, le Bureau de Normalisation peut facturer à l'autorité réglementaire les frais de traduction de cette norme par un tiers.

⁶ Voir *Principes de technique législative. Guide de rédaction des textes législatifs et réglementaires*, Conseil d'État, 2008, recommandation 173, à consulter sur le site Internet du Conseil d'État (www.raadvstconsetat.be).

Article 4

10. L'article VI.3-2, 9°, en projet, du code, inséré par l'article 4, 5°, du projet, fait référence à la « réglementation applicable » sur la base de laquelle une personne est habilitée à réaliser des inventaires d'amiante. Il a été demandé au délégué quelle réglementation est visée en l'espèce, et pourquoi elle n'est pas mentionnée dans le dispositif. Le délégué a répondu en ces termes :

« Concreet worden de verschillende gewestelijke regelgevingen bedoeld: de gewesten zijn immers bevoegd voor de regelgeving m.b.t. het leefmilieu, waarin ook bepalingen m.b.t. asbest zijn opgenomen: zo regelt bv. Vlaanderen reeds de certificatie van asbestdeskundigen inventarisatie.

Er wordt geen opsomming gegeven van deze gewestelijke regelgeving, omdat deze momenteel nog in volle ontwikkeling is: zo heeft Vlaanderen op dit moment als enige gewest al regelgeving die personen bevoegd verklaart om asbest te inventariseren. Voor Brussel wordt in de nabije toekomst ook dergelijke regelgeving verwacht. Wallonië was hiermee bezig (voor zover ons bekend) maar er is nog geen streefdatum gekend. We hebben wel de intentie om deze regelgeving te vermelden op de website (eventueel met een link) van zodra deze er is. »

Il est recommandé de préciser dans la disposition en projet qu'il s'agit de la réglementation régionale applicable.

Article 5

11. L'article 5 du projet a pour objet de modifier l'article VI.3-3 du code et prévoit que les dispositions du livre VI, titre 2, sont applicables aux activités au cours desquelles les travailleurs sont exposés à l'amiante pendant leur travail, « lorsqu'elles assurent une meilleure protection du bien-être des travailleurs au travail ».

Le délégué a expliqué que la modification envisagée vise à mettre le code en conformité avec l'économie des directives 2004/37/CE ⁷ et 2009/148/CE, qui disposent que c'est toujours la disposition la plus favorable à la protection des travailleurs qui s'applique, peu importe qu'elle figure dans la réglementation générale ou dans la réglementation spécifique. Le délégué estime que sur la base de la disposition en projet, il faut rompre avec le principe de la *lex specialis* lorsque dans des situations exceptionnelles, les règles générales du titre 2 relatives aux « agents cancérogènes, mutagènes et reprotoxiques et agents possédant des propriétés perturbant le système endocrinien » offrent une protection plus élevée que les règles spécifiques du titre 3 relatives à l'amiante. L'application concrète dans de telles situations exceptionnelles serait alors évaluée par l'inspection, tandis que des explications complémentaires seraient fournies sur le site web du SPF Emploi, Travail et Concertation sociale.

⁷ Directive 2004/37/CE du Parlement européen et du Conseil du 29 avril 2004 'concernant la protection des travailleurs contre les risques liés à l'exposition à des agents cancérogènes ou mutagènes ou à des substances reprotoxiques au travail'.

La question se pose de savoir si une telle procédure offre une sécurité juridique suffisante aux employeurs et aux travailleurs qui feront usage de cette réglementation. La disposition en projet exige en effet que les intéressés évaluent eux-mêmes quelle réglementation assure « une meilleure protection », sans que le code ne donne d'indication sur les critères ou les circonstances dans lesquels les règles générales du titre 2 du code primeraient exceptionnellement sur les règles spécifiques du titre 3.

Dans un souci de sécurité juridique, il est recommandé de préciser dans l'article VI.3-3 en projet sous quelles conditions ou dans quelles situations les dispositions du titre 2 peuvent être considérées comme « plus favorables », afin que le destinataire dispose d'une clarté suffisante quant à l'application de la norme.

Article 6

12. L'article VI.3-4, § 1er, alinéa 1er, en projet, du code, modifié par l'article 6 du projet, mentionne des « registres pertinents ». Il a été demandé au délégué de quels registres il s'agit. Le délégué a répondu en ces termes :

« De verwoording 'andere bronnen waaronder relevante registers' wordt in de richtlijn gebruikt met de intentie om de te gebruiken informatiebronnen zo breed mogelijk te houden met het oog op de toekomst.

Op dit moment verstaan wij onder een dergelijk 'register' de asbestinventarisatiedatabank beheerd door OVAM. Later kunnen vergelijkbare toekomstige databanken ook worden bedoeld (bv. in de andere gewesten, bij Fedris, ...). »

S'il est effectivement recommandé de s'inspirer du cadre notionnel utilisé dans la directive, les auteurs doivent veiller à ce que les dispositions de transposition soient suffisamment concrètes et claires pour que les employeurs sachent quels registres ils doivent consulter le cas échéant. Dans ce souci de clarté, on peut envisager d'intégrer dans la disposition en projet, des critères, une liste exemplative, ou de prévoir que le SPF Emploi, Travail et Concertation sociale publie une liste des registres pertinents sur son site web.

Article 17

13. L'article VI.3-27, § 4, en projet, du code, tel qu'il est remplacé par l'article 17 du projet, dispose que pour les notifications visées aux paragraphes 1er, 2, alinéa 1er, et 3 de cette disposition, il est fait usage du formulaire qui est disponible sur le site internet du SPF Emploi (lire : SPF Emploi, Travail et Concertation sociale). L'article en projet ne précise pas quelles informations doivent figurer dans le formulaire.

Cette délégation est admissible pour autant que ne soient pas imposées, par ce formulaire, des conditions supplémentaires qui ne résultent pas du code.

Article 18

14. Les articles VI.3-27, § 1er, alinéa 1er, et VI.3-28, § 1er, en projet, du code font tous deux mention d'une notification à la direction locale CBE. De ce fait, l'articulation entre les dispositions en projet n'est pas claire. Comme le propose le délégué, l'article VI.3-28, § 1er, en projet, du code doit être remplacé par la phrase suivante :

« Préalablement à la notification visée à l'article VI.3-27, § 1er, alinéa 1er, § 2, alinéa 1er, et § 3, l'employeur consulte son Comité et les travailleurs concernés. »

Article 19

15. Selon l'article VI.3-37, § 1er, alinéa 1er, en projet, du code, « l'employeur fournit une formation théorique et pratique appropriée à tous les travailleurs qui sont exposés à l'amiante. Cette formation est dispensée préalablement à la première exposition et est renouvelée annuellement par la suite, ainsi que lorsque des besoins de formation supplémentaires sont identifiés ».

L'article 14 de la directive 2009/148/CE dispose qu'une formation appropriée doit être prévue « pour tous les travailleurs qui sont exposés ou susceptibles d'être exposés à de la poussière provenant de l'amiante ou des matériaux contenant de l'amiante. Cette formation doit être dispensée à intervalles réguliers et sans frais pour les travailleurs ». L'annexe I *bis* de ladite directive ajoute que la formation de base doit être dispensée « au début d'une relation de travail ».

Les auteurs du projet doivent s'assurer que la disposition en projet couvre tous les cas visés par la directive, dans lesquels une formation appropriée doit être proposée. Dans l'alinéa 1er de l'article VI.3-37, § 1er, en projet, du code, il convient, en tout état de cause, de remplacer le segment de phrase « à tous les travailleurs exposés à l'amiante » par « à tous les travailleurs exposés ou susceptibles d'être exposés à l'amiante ». Le début de l'alinéa 2 de cette même disposition doit alors être rédigé comme suit : « Cette formation est dispensée préalablement à la première exposition possible ».

Article 26

16. L'article VI.3-50, alinéa 2, en projet, du code, tel qu'il est remplacé par l'article 26 du projet, dispose que « les traitements simples, visés à l'article VI.3-54 [du code], [...] [sont] également réalisés par des entreprises figurant sur la liste visée à l'article VI.4-23, ainsi que par les employeurs visés à l'article VI.4-20 deuxième alinéa (lire : « , alinéa 2 »), dans les conditions qui y sont prévues ».

Le délégué a expliqué que, pour les traitements simples, on avait choisi délibérément un système administratif et financier plus léger. Il s'agit essentiellement d'une obligation de notification accompagnée de la présentation de certains documents, l'entreprise étant, de ce fait, ensuite inscrite sur la liste. Le délégué a précisé ce point comme suit :

« De techniek van eenvoudige handelingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door (zeer) kleine ondernemingen en zelfstandigen, en er zijn ook zeer veel van dergelijke kleine ondernemingen. Het opleggen van een erkenning zoals het geval is voor de asbestverwijderaars, waartoe ook een certificeringsverplichting en bijhorende hoge kosten behoort, is voor hen dan ook een onmogelijk na te leven administratieve en financiële belasting. Daarom werd ervoor gekozen om voor eenvoudige handelingen een administratief en financieel lichter vergunningstelsel te voorzien, waarbij aan deze ondernemingen wordt gevraagd om bepaalde voorwaarden na te leven en dit te melden aan de overheid (met overmaking van bepaalde documenten die het naleven van de voorwaarden aantonen): ze worden vervolgens op een lijst opgenomen en mogen deze eenvoudige handelingen dan verrichten. De inspectie kan te allen tijde controleren of deze voorwaarden worden nageleefd: als dat niet het geval is, wordt de onderneming van de lijst geschrapt en mag zij niet langer de eenvoudige handelingen uitvoeren. »

L'article 15 de la directive 2009/148/CE dispose toutefois que les entreprises qui réalisent des travaux de désamiantage doivent, avant le début des travaux, obtenir « un permis de la part de l'autorité compétente ». La question se pose donc de savoir si un dispositif qui revient à une notification avec inscription automatique sur une liste, sans vérification préalable, répond suffisamment à cette exigence, d'autant plus qu'il s'agit de travaux de démolition et d'enlèvement d'amiante.

Les auteurs du projet doivent dès lors reconsidérer la question de savoir si le système de notification proposé satisfait aux exigences de l'article 15 de la directive. Le cas échéant, le projet devra être complété par un mécanisme de contrôle préalable permettant à l'autorité compétente de vérifier que les conditions sont remplies avant que les entreprises puissent réaliser des traitements simples.

17. La référence à l'article « VI-4-20 » du code doit être adaptée pour devenir « VI.4-20 ».

Article 33

18. L'article VI.3-73, en projet, du code prévoit que, si une nouvelle méthode ou procédure garantit un meilleur résultat et que la protection du travailleur lors de son application est équivalente ou meilleure et que cette méthode n'est pas conforme à une ou plusieurs dispositions du titre 3, une dérogation peut être demandée au fonctionnaire dirigeant de CBE. L'approbation du fonctionnaire dirigeant n'est en principe valable que pour l'entreprise qui l'a demandée et pour le chantier pour lequel elle a été demandée, sauf stipulation contraire explicite.

Il a été demandé au délégué si cette délégation implique que le fonctionnaire dirigeant peut accorder une dérogation pour un nombre indéterminé d'entreprises et de chantiers, ce qui impliquerait un pouvoir décisionnel réglementaire. Le délégué a répondu que l'exception, contenue dans les termes « sauf stipulation contraire explicite », vise uniquement à permettre d'étendre l'approbation à d'autres chantiers de la même entreprise, et non à permettre de l'appliquer de manière générale ou à des tiers.

Dans un souci de sécurité juridique, cette précision doit figurer explicitement dans le texte, en définissant plus précisément l'habilitation accordée au fonctionnaire dirigeant et en précisant clairement qu'une approbation ne peut être accordée qu'à l'entreprise qui l'a demandée, pour le chantier spécifique ou – si cela est explicitement stipulé – pour d'autres chantiers de cette même entreprise.

Article 43

19. À l'article 43, 3°, du projet, on écrira dans le texte néerlandais « asbestverwijderingswerken » au lieu de « verwijderingswerkzaamheden ».

Article 44

20. On écrira « Dans l'article VI.4-5, § 1er » au lieu de « Dans l'article VI.4-5, alinéa 1er ».

Article 49

21. Selon l'article VI.4-11, § 2, en projet, du code, l'agrément est octroyé au demandeur par arrêté ministériel, qui peut, le cas échéant, fixer des modalités complémentaires.

Une délégation à un ministre peut uniquement porter sur des questions d'ordre accessoire ou de détail. Les auteurs du projet doivent veiller à ce que la délégation soit effectivement limitée à des mesures d'ordre accessoire ou de détail, et si nécessaire, compléter le projet par les prescriptions de base, dont le ministre ne pourra que préciser les modalités.

Article 64

22. L'article 64 du projet dispose que l'arrêté royal envisagé entrera en vigueur le 21 décembre 2025.

Compte tenu de la date à laquelle l'avis du Conseil d'État a été sollicité et compte tenu de la date à laquelle est rendu le présent avis, il n'est pas exclu que les dispositions de l'arrêté envisagé se verraient conférer un effet rétroactif à partir du 21 décembre 2025.

À cet égard, le délégué a expliqué que s'il devait s'avérer que la publication n'est pas possible avant le 21 décembre 2025, la date d'entrée en vigueur sera adaptée. La date d'entrée en vigueur doit en effet être fixée de manière à éviter un effet rétroactif et à laisser au justiciable un délai suffisant pour prendre connaissance de la nouvelle réglementation et s'y conformer.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Ilse ANNÉ

Wouter PAS